

T.C
OKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

OKUL ÖNCESİ KAYNAŞTIRMA EĞİTİMİNE İLİŞKİN
ÖĞRETMENLERİN TUTUMLARININ İNCELENMESİ

Arzu BOZKURT

YÜKSEK LİSANS TEZİ
İŞLETME ANABİLİM DALI
İŞLETME PROGRAMI

DANIŞMAN
Doç. Dr. Abdullah İŞIKLAR

Kocaeli, Haziran 2013

T.C
OKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

OKUL ÖNCESİ KAYNAŞTIRMA EĞİTİMİNE İLİŞKİN
ÖĞRETMENLERİN TUTUMLARININ İNCELENMESİ

Arzu BOZKURT
(132001139)

YÜKSEK LİSANS TEZİ
İŞLETME ANABİLİM DALI
İŞLETME PROGRAMI

DANIŞMAN
Doç. Dr. Abdullah İŞIKLAR

Kocaeli, HAZİRAN 2013

TEZ ONAYI

Enstitümüz...*Uz. Dr. Mustafa Kemal*...Anabilim Dalında ders dönemindeki Eğitim - Öğretim Programını başarı ile tamamlayan...*12001129*...numaralı...*7.8.2014*...An hazırladığı "*Çevresel Korumaya Katkıları*" konulu Yüksek Lisans Tezi ile ilgili Tez Savunma Sınavı, Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'nin 33.Maddesi uyarınca...*12.05.2014*...günü saat...*13:00*...de yapılmış sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin...*KABULÜ*...ne* OYBİRLİĞİ /OYÇOKLUĞUYLA karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	KANAATI(*)	İMZA
<i>Doç. Dr. Abdullah İSİKLİK</i>	<i>KABULÜ</i>	<i>[Signature]</i>
<i>Doç. Dr. Ali Haydar SAR</i>	<i>KABULÜ</i>	<i>[Signature]</i>
<i>Doç. Dr. Murat İSTENBER</i>	<i>KABULÜ</i>	<i>[Signature]</i>

(*) Bu kısım savunma sonucuna göre "KABULÜ" yazılacaktır.

ÖNSÖZ

Araştırmamızda; okul öncesi eğitimi alan, özel gereksinimli ilgi gösterilmesi gereken çocukların ve normal gelişim sürecindeki çocukların sosyal beceri ve problem davranışlarını göz önünde tutarak okul öncesi öğretmen tutumlarını incelemektir.

Çalışmamızda araştırmacı tarafından geliştirilen “Okul Öncesi Kaynaştırma Eğitime İlişkin Öğretmen Tutumları İncelenmiştir”. Bu genel amaç doğrultusunda ayrıca öğretmen öğrenci ilişkisinin öğretmen tutumlarına yansımaları, ortaya çıkan farklılıkları, uygulanan çalışmanın etkinliğini ölçmek amaçlanmıştır.

Araştırmamın bütün aşamalarında ve ihtiyaç duyduğum her anda bana sonsuz katkıda bulunan, benden akademik ve manevi olarak desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, bilgileriyle ve tecrübesiyle bana her zaman yol gösterici olan tez danışmanım Doç. Dr. Abdullah IŞIKLAR’a içtenlik ve sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmamın gerçekleşmesi ve bitirilmesinde bana kapılarını açan okul yöneticilerine, araştırmamda gönüllü olarak katılanlara, okul öncesi eğitiminde görevli olarak çalışan okul öncesi öğretmenlerine teşekkürü bir borç bilirim.

Yaşamım boyunca manevi desteğini üzerimden esirgemeyen; anneme ve babama, çalışmam sırasında göstermiş olduğu sabır ve destekleri için; kız ve erkek kardeşime sonsuz teşekkürü bir borç bilirim.

Okul öncesi kaynaştırma eğitime ilişkin öğretmen tutumlarının incelenmesi konulu tezimi Okan Üniversitesi’ne ithaf ediyorum.

Arzu BOZKURT

İÇİNDEKİLER

SAYFA NO

ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
ÖZET	vii
ABSTRACT	viii
KISALTMALAR.....	ix
TABLolar LİSTESİ	x
BÖLÜM 1. GİRİŞ VE AMAÇ	1
1. 1. Problem Durumu	2
1. 1.1. Problem.....	2
1. 2. Alt Problem	2
1. 3. Araştırmanın Amacı	2
1. 4. Araştırmanın Önemi.....	3
1. 5. Sayıtlar.....	3
1. 6. Sınırlılıklar	4

1. 7. Tanımlar	4
BÖLÜM 2. İLGİLİ LİTERATÜR	5
2. 1.Okul Öncesi Kaynaştırma Eğitimi.	6
2. 2. Okul Öncesi Tanımı Ve Önemi	7
2.2.1. Okul Öncesi Eğitimin Temel İlkeleri	7
2.2.2. Okul Öncesi Eğitimin Amaçları	9
2.2.3. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Çocuğun Gelişimine Katkıları	9
2.3. Kaynaştırma Eğitiminin Okul Öncesi Eğitimindeki Yararları.....	10
2.3.1. Kaynaştırma Eğitimimin Amacı.....	11
2.3.2. Kaynaştırma Eğitimimin Önemi	11
2.3.3. Kaynaştırma Eğitimimin İlkeleri	12
2.3.4. Kaynaştırma Eğitimimin Modelleri	13
2.3.4.1. Tam Zamanlı Kaynaştırma.....	13
2.3.4.2. Yarı Zamanlı Kaynaştırma	13
2.3.5. Dış Ülkelerde Kaynaştırma Uygulamaları	14
2.3.6. Okul Öncesi Dönemde Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Araştırmalar	17
BÖLÜM 3 YÖNTEM.	19
3. 1. Modeli	19
3. 2. Çalışma Grubu.....	19

3. 3. Veri Toplama Araçları	19
3. 4. Veri Analizi.....	21
BÖLÜM 4 BULGULAR.....	22
BÖLÜM 5 SONUÇ-TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	29
KAYNAKLAR.	34
EKLER.	38
Ek - 1 Uzman Değerlendirme Formu	38
Ek - 2 Anket Formu Bildirim Örneği.....	42
ÖZGEÇMİŞ	43

ÖZET

OKUL ÖNCESİ KAYNAŞTIRMA EĞİTİMİNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN TUTUMLARININ İNCELENMESİ

Bu araştırmanın amacı okulöncesi kaynaştırmaya ilişkin tutumlarının incelenmesidir. Okulöncesi kaynaştırma eğitime ilgili birçok araştırmaya rastlanmıştır. Kocaeli ili genelinde böyle bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu bağlamda okulöncesi kaynaştırma eğitime yönelik tutumların araştırılması önemli görülmektedir.

Araştırmanın çalışma grubunu 2013-2014 yılı Kocaeli il merkezinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı, bağımsız anaokullarında ve ilkokullarda bünyesindeki ana sınıflarında görev yapan öğretmenlerden oluşmaktadır. Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerini ölçmek için de Antonak ve Larrivee (1995) tarafından geliştirilen Kırcalı-İftar (1997), tarafından Türkçe'ye uyarlanarak geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmış olan "Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmada veri toplamak amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen "Bilgi Formu" ve "Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeği" kullanılmıştır. Elde edilen verilerinin analizinde bağımsız gruplar için t-testi tekniği kullanılmıştır. Araştırma bulguları okulöncesi öğretmenlerinin kaynaştırmaya ilişkin tutumlarının çeşitli değişkenler açısından anlamlı düzeyde farklılaştığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Kaynaştırma, tutum, okulöncesi öğretmenleri.

Tarih:

ABSTRACT

EXAMINATION OF TEACHER ATTITUDES ON PRE-SCHOOL INCLUSION EDUCATION

A purpose of this research is reviewing attitudes on pre-school inclusion. We can see many researches about pre-school inclusion education. But in Kocaeli region ; we cant see. On this context; researching of pre-school inclusion education is really important. As you can see.

Opinions of preschool and kindergarten teachers on inclusion were explored by using “Opinions Related to Mainstreaming Scale” developed originally by Antonak and Larrivee (1995) and adapted into Turkish by Kırcaali-İftar (1997). In 2013-2014 Edu-year , the teachers who work in independent kindergardens and primary school's kindergardens which belongs to the ministry of national education in the central region of Kocaeli has created main work team of this research. In this research we have used "information form"and "opinion scale related to inclusion"for get information . On the analys of informations we got ; we have used " t-testi " system for independent groups. Findings of this research shows us that pre-school teacher's atitudes can be changed about inclusion education on different variables.

Key Words: İnclosure-attitudes- preschool - teachers

Date:

KISALTMALAR

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

ABD : Amerika Birleşik Devletleri

KİGÖ : Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeği

TABLolar LİSTESİ

SAYFA NO

Tablo1. Okulöncesi Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Kaynaştırma Eğitimine İlişkin İstatistiki Bilgiler.....	22
Tablo2. Okulöncesi Öğretmenlerin Mezun Olunan Programların Değişkenine Göre İstatistiki Bilgiler.....	23
Tablo3. Okulöncesi öğretmenlerinin Mezun Olunan Programlara Göre Çoklu Karşılaştırma Sonuçları.....	24
Tablo4. Okulöncesi Öğretmenlerin Mesleki Deneyim Yılına İlişkin İstatistiki Bilgiler.....	24
Tablo5. Okulöncesi Öğretmenlerinin Mesleki Deneyim Yılına Göre Çoklu Karşılaştırma Sonuçları.....	25
Tablo6. Okulöncesi Öğretmenlerinin Kaynaştırmaya İlişkin Görüşleri Arasında Hizmetiçi Kaynaştırma Eğitimi Alıp Almadıklarına Dair İstatistiki Bilgiler.....	26
Tablo7. Okulöncesi Öğretmenlerinin Kaynaştırmaya İlişkin Görüşleri Arasında Görev Yeri Tutumları Gösteren İstatistiki Bilgiler.....	27
Tablo8. Okulöncesi Öğretmenlerinin Görev Yerine Göre Çoklu Karşılaştırma Sonuçları.....	27

BÖLÜM 1 GİRİŞ VE AMAÇ

Bireylerin her türlü gelişimlerine olanak sağlayan eğitim faaliyetlerinden eşit bir şekilde yararlanmaları eğitimciler tarafından hemfikir olunan bir görüştür. Bireylerin eğitim faaliyetlerine alımında gelişimleri normal öğrencilerden farklılık gösteren özel gereksinimli öğrencilerin göz ardı edilmemesi, özel gereksinimli öğrencilerin de eğitim faaliyetlerine mümkün olduğunca erken bir dönemde başlaması bütün dünyada olduğu gibi Türkiye’de de ciddi bir öneme sahiptir (Üysal, 2004).

Okul öncesi eğitim, 0-72 aylar arasındaki çocukların gelişim düzeylerine ve bireysel özelliklerine uygun, zengin uyarıcı çevre olanakları sağlayan, onların bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal yönden gelişmelerini destekleyen, kendilerini toplumun kültürel değerleri doğrultusunda en iyi biçimde yönlendiren ve ilköğretime hazırlayan, temel eğitim bütünlüğü içerisinde yer alan bir eğitim sürecidir (MEB, 1993).

Genel olarak topluma verilen bazı haklar insan hakları, eğitiminde fırsat eşitliği, çağdaş eğitim, demokratik toplum gibi kavramlardır. Bunlar düşünüldüğünde, toplumda özel gereksinimli bireylerin eğitiminin ne denli önem taşıdığı daha da ön plana çıkmaktadır. Çünkü tüm çocuklar öğrenme yetenekleri ve fiziksel özelliklerinden dolayı birbirinden farklıdır. Bu farklılıklar çok genel olarak bedensel, zihinsel ve duygusal olarak gruplandırılabilir.

Çocukların gelişimsel özellikleri birbirinden farklıdır. Özellikleri ne olursa olsun, alacakları eğitimin etkililiği büyük oranda öğretmen tutumlarına bağlıdır. Kaynaştırma eğitiminde özel gereksinimli çocuklar normal sınıf ortamında kendini ifade edebilecek sosyalleşebilecektir. Fakat bu eğitim modeli yalnızca engelli çocukların gelişimine katkıda bulunan bir eğitim modeli olarak değerlendirilmemelidir. İletişim iki yönlü olmasına özen gösterilmeli, engelli çocuklara sağlayacağı yararların yanı sıra normal çocuklara sağlayacağı yararları da dikkate alınmalıdır (Darıca, 1992).

Her çocuğun yasalarla da belirlenen eğitimden faydalanma hakkı vardır. Çocukların eğitim hakkı her şekilde verilmelidir. İster sağlıklı ister engelli(özürlü) olsun eğitim olanağı sağlanmalıdır. Sağlıklı çocuk ve engelli çocuğun arasındaki farklı gelişmelerin olduğunu dikkate alarak sahip olduğu özellikler doğrultusunda eğitimleri verilmelidir (Metin, 1997).

“Türkiye’de kaynaştırma eğitim 1983 yılındaki 2916 sayılı Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Yasası’nın dördüncü maddesi gereğince temel eğitimin her basamağında uygulamaya konmuştur. Bu yasaya göre normal bireylerle özel eğitime muhtaç bireyler aynı eğitim öğretimi alabilirler. Ancak okul öncesi döneminin önemine değinen araştırmalar mevcuttur.” şeklinde yazılmıştır.

Dünya’da olduğu gibi Türkiye’de de okul öncesi eğitimde kaynaştırma eğitiminin daha başarılı bir şekilde yürütülebilmesi için araştırmacılar tarafından yapılan çalışmalar son zamanlarda fazlalaşmaktadır. Türkiye’de yürütülen okul öncesi eğitimde kaynaştırma ile ilgili çalışmalarda ya kaynaştırma eğitimin etkililiğinin belirlenmesine ya da bu eğitimde bulunanların görüşlerinin alınmasına yönelik niceliksel çalışmalar yapılmaktadır (Karamanlı, 1998).

1.1. Problem Durumu

Okulöncesi Eğitim Kurumlarına devam eden 0-72 aylar arasındaki grubu çocukların kaynaştırma eğitimine ilişkin tutum ve davranışları göz önünde bulundurmak suretiyle kaynaştırma eğitiminde öğretmen görüşlerinin ortaya çıkarılması amacıyla, öğretmenlerin tutum ve davranışlarına ilişkin etki durumunu anlamak bu araştırmanın problem durumunu oluşturmaktadır.

1.1.1. Problem

“Okul öncesi kaynaştırma eğitimine ilişkin öğretmenlerin tutumlarının incelenmesi” bu araştırmanın problem cümlesini oluşturmaktadır.

1.2. Alt Problemler

Bu probleme ilişkin aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

1. Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre kaynaştırma eğitimine yönelik tutumları farklılaşmakta mıdır?
2. Okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine yönelik tutumları mezun olunan programlara göre farklılaşmakta mıdır?
3. Okul öncesi öğretmenlerin kaynaştırma eğitimine yönelik tutumları mesleki deneyim yılına göre farklılaşmakta mıdır?

4. Okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırmaya ilişkin görüşleri arasında hizmet içi kaynaştırma eğitimi alıp almamalarına göre farklılaşmakta mıdır?

5. Okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırmaya ilişkin görüşleri arasında görev yeri tutumları farklılaşmakta mıdır?

1.3. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı; Okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapmakta olan öğretmenlerin, okul öncesi kaynaştırma eğitimine ilişkin tutum ve davranışlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi gerekmektedir. Bu yüzden okul öncesi öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi ile ilgili tutumlarının incelenmesi çalışmanın sonuçlanması ile çıkacak sonuçlar okul öncesi dönemde kaynaştırma eğitiminin daha verimli olması yönünde araştırmalara ışık tutacaktır. Bu nedenle yapılan bu araştırmanın literatüre önemli katkılar sağlayarak yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

1.4. Araştırmanın Önemi

Her bireyin farklı gelişimleri ve farklı özellikleri vardır. Eğitim insanda farklı değişiklikler meydana getirirken gelişimini tamamlamasında da destek sağlar.

Kaynaştırma eğitimi de çocukların gelişimlerine destek sağlayan önemli bir programdır. Bu eğitimi çocuklara verirken onların sağlıklı çocuklardan farklı olmadıklarını benimseterek eğitim verilmesi başarı açısından büyük önem taşımaktadır. Eğitimin başlangıcı okulöncesi dönemidir. Bu dönem eğitimin en kritik dönemi olarak da bilinmektedir. Bu dönemde kaynaştırma eğitimi alan özel gereksinimli çocuklar için edildiği kazanımlar sağlıklı çocuklarla aynı ortamda bulunma fırsatı tanınacaktır (Shickedanz, 1994).

Öğretmen görüşleri ile ilişkili ölçütlerin ortaya konması bu açıdan önemlidir. Bu amaçlarla çalışma, hem ulusal hem de uluslararası ilgili alan yazına katkı getirmeyi hedeflemektedir. Bu alanda okul öncesi dönemde yapılan çalışmaların sınırlılığı planlanan bu çalışmanın önemini bir kez daha ortaya koymaktadır.

Araştırmanın önemi; Okul öncesi eğitim alan özel ilgi gösterilmesi gereken çocukların ve normal gelişim sürecindeki çocukların sosyal beceri ve problem davranışlarını göz önüne tutarak, okul öncesi öğretmenlerin pozitif tutumlarının geliştirilmesi ve motivasyonlarının artmasını sağlamaktır.

1.5. Sayıtlar

Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan kaynaştırmaya ilişkin tutum ölçeği;

1. Okul öncesi öğretmenlerin kaynaştırma uygulamasına yönelik tutumlarını ortaya koyacak ölçüttedir.
2. Okul öncesi öğretmenlerin “Okul Öncesi Eğitiminde Kaynaştırmaya İlişkin Tutum Ölçeği” formuna verdikleri yanıtlar var olan durumlarını doğru, içten ve yansız yansıttıkları kabul edilmiştir.

1.6. Sınırlılıklar

Araştırma;

1. Araştırmada yer alan "Kaynaştırmaya ilişkin görüşler ölçeği" veri toplama aracı olarak kullanılmıştır.
2. 2013-2014 eğitim öğretim yılında Kocaeli ilinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi bağımsız anaokulu, bünyesinde ana sınıfı bulunan ilkokul, ortaöğretimlerde görev yapan 230 okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüşleri ile sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Okul öncesi eğitimin tanımı: Milli Eğitim Şurası 1993 yılında yapılmış olan okul öncesi eğitimi; 0-72 ay grubundaki çocukların gelişim düzeylerine ve bireysel özelliklerine uygun, zengin uyarıcı ve zengin çevre imkanlarını sağlayan, onların bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal yönden gelişmelerini destekleyen, kendilerini toplumun kültürel değerleri doğrultusunda en iyi biçimde yönlendiren ve ilköğretime hazırlayan, temel eğitim bütünlüğü içinde yer alan bir eğitim sürecidir” şeklinde tanımlanmaktadır.

Kaynaştırma eğitiminin tanımı: Milli Eğitim Bakanlığındaki mevzuata göre; Özel eğitim gerektiren bireylerin, yetersizliği olmayan akranları ile birlikte eğitim öğretimlerini, resmi ve okul öncesi, ilkokul, ortaöğretim ve yaygın eğitim kurumlarında sürdürmeleri esasına dayanan, destek eğitim hizmetlerinin sağlandığı özel eğitim uygulamalarıdır. Kaynaştırma eğitimi, bireyselleştirilmiş eğitim programlarıyla engelli ve normal çocukların eğitsel ve sosyal yönden bütünleşmelerini sağlama işlemidir” şeklinde tanımlanmaktadır.

BÖLÜM 2 İLGİLİ LİTARATÜR

1. Kaynaştırma Eğitimi

Türkiye’de kaynaştırma uygulamaları 1983 yılında yürürlüğe giren Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu’yla başlatılmış, o tarihten bu yana artan sayıda özel gereksinimli öğrenci genel eğitim okullarında akranlarıyla birlikte eğitim almıştır. Milli Eğitim Bakanlığı’nın öncelikli hedefleri arasında yer alan kaynaştırma eğitiminin yaygınlaştırılmasına yönelik yakın dönemde atılan önemli bir adım, Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından yöneticiler, öğrenciler ve ailelere yönelik bir kılavuz hazırlanmasıdır (MEB, 2010a).

Kaynaştırma eğitiminin altında yatan temel anlayış, engelliler ile engeli olmayanlar arasındaki etkileşimin nicelik ve niteliğinin artacağı, böylece toplumsal engellerin ortadan kalkacağı ya da en azından azalacağı ve toplumsal kabulün artacağıdır (Kaner, 2000).

Engelli çocukların toplumla bütünleşmeleri ve bağımsız yaşam becerilerini kazanmalarında kaynaştırma programlarının başarıyla yürütülmesi önem taşımaktadır (Orel vb., 2004).

Türkiye’deki toplam nüfusun %12.29’unu özel gereksinimli bireyler oluşturuyor (TÜİK, 2009). TÜİK 'e göre engelli bireylerin oranı 0-9 yaş grubu içinde %4,15; 10-19 yaş grubu içindeyse %4,63’tür. Milli Eğitim Bakanlığı’nın verilerine göre 2009-2010 eğitim öğretim yılında 76.204, ilkokulda 71.142 ve orta öğretimde 5.062 özel gereksinim öğrenci kaynaştırmaya yoluyla eğitim aldıkları belirtilmiştir (MEB, 2010b).

Özel eğitim gerektiren bireylerin, özel engeli olmayan akranları ile birlikte eğitim öğretimlerini, okul öncesi, ilkokul, ortaöğretim gibi eğitim kurumlarında sürdürmeleri esasına dayanan, destek eğitim hizmetlerinin sağladığı özel eğitim uygulamalarıdır. Kaynaştırma eğitimi, bireyselleştirilmiş eğitim programlarıyla özel gereksinimli ve normal olan çocukların eğitsel ve sosyal yönden bütünleşmelerini sağlayarak onların aynı eğitim ortamında bütünleşmelerini sağlamaktır.

1.1. Okul Öncesi Kaynaştırma Eğitimi

Eğitimin tanımlarına bakıldığında eğitimden beklenen, bireylerin bu önemli süreçten mümkün olduğunca erken ve eşit bir şekilde yararlanabilmeleridir. Ancak, genel eğitimde bazı uyarılar yapılmadan farklı gruptaki ve özellikteki her bireyin eğitimden yararlanabilmesi mümkün olamamaktadır (Ataman, 2003). Buradan yola çıkılarak özel eğitimin tanımlarına bakıldığında bir tanıma göre özel eğitim, “Çoğunluktan farklı ve özel gereksinimli çocuklara sunulan, üstün özellikleri olanları yetenekleri doğrultusunda kapasitelerinin en üst düzeye çıkmasını sağlayan, yetersizliği engele dönüştürmeyi önleyen, özel gereksinimli bireyi kendine yeterli hale getirecek toplumla kaynaşmasını ve bağımsız, üretici bireyler olmasını destekleyen becerilerle donatan eğitimidir” (Ataman, 2003).

Okul öncesi dönem, çocuğun kişiliğinin geliştiği ve algılamanın en yüksek olduğu kritik dönem olarak tanımlanmaktadır. Gelişim bu dönemde çok hızlı, verimli, içinde yaşanılan çevreyle bağlantısının olduğu yıllardır. Bu dönemde çocuğa ihtiyaç duyduğu şekilde eğitiminin verilmesi gereklidir. Çocuğun özellikleri ve ihtiyaçlarına uygun öncelik verilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

İnsanın zihinsel, fiziksel sosyal duygusal ve dil gelişimi alanları açısından önemini ortaya koyan okul öncesi yıllarını en iyi biçimde değerlendirmek gereklidir. Normal gelişim gösteren ve kaynaştırma öğrencileri için çok önemlidir bu da nitelikli bir okul öncesi eğitimle gerçekleştirilebilir.

Her birey farklı kişilik özelliklerine sahiptir. Bazı bireyler ise doğuştan veya sonradan olma belli bir özre sahiptirler. Bu bireylerin de kendilerini bazı alanlarda geliştirmelerine yardımcı olunması gerekmektedir. Kaynaştırma eğitim; özel eğitime muhtaç bireylerin diğer akranlarıyla aynı ortamda eğitim görmelerini sağlamak ve bu bireylere beceriler kazandırılmasını hedeflemektedir (Battal, 2007).

Kaynaştırma eğitimi gelişime açık ileri ülkelerde de desteklenmektedir. Gelişmiş toplumlar da çok önemli bir eğitim ayrıcalığıdır. Engelli olan çocukların en iyi şekilde eğitim görmelerine ve kendilerine yeter hale gelmelerini sağlayacaktır. Önemli olan erken yaşlarda engelli çocukların engellerinin erken belirlenip hem sosyal hem de eğitim anlamında başarı sağlamaları mümkün olmaktadır.

1.2. Okul Öncesi Tanımı ve Önemi

Okul öncesi eğitimin ne olduğuna ilişkin olarak alan yazın incelendiğinde; farklı tanımlara rastlanılmaktadır. Bunlardan bazıları aşağıda verilmiştir. Milli Eğitim Şurası (1993)'nda okul öncesi eğitimi; 0-72 ay grubundaki çocukların gelişim düzeylerine ve bireysel özelliklerine uygun, zengin uyarıcı ve zengin çevre imkânlarını sağlayan, onların bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal yönden gelişmelerini destekleyen, kendilerini toplumun kültürel değerleri doğrultusunda en iyi biçimde yönlendiren ve ilköğretime hazırlayan, temel eğitim bütünlüğü içinde yer alan bir eğitim sürecidir” şeklinde tanımlanmaktadır.

Okul öncesi eğitim “0-72 aylık çocukların gelişimlerini zihinsel, bedensel, sosyal yönden gelişimlerini destekleyen çocukların yaratıcılıklarını destekleyen, kendilerini en iyi şekilde ifade ederek özdenetimlerin sağladığı temel eğitimin sistemli bir şekilde ifade ederek özdenetimlerini sağladığı temel eğitimin sistemli bir şekilde yapılması sürecidir” şeklinde tanımlanmaktadır (Yılmaz, 2003).

Okul öncesi eğitimde çocuğa kazandırılan psiko-motor, bilişsel ve zihinsel beceriler çocuğun ilköğretime hazır duruma gelmesine yardımcı olarak okula uyumunu kolaylaştırır. Okul öncesi eğitimi çocukların gelecekteki yaşantılarına temel oluşturmak, akademik sosyal yaşantılarına etki edecektir.

1.2.1. Okul Öncesi Eğitimin Temel İlkeleri

MEB (2013)'ün okul öncesi eğitimin temel ilkeleri aşağıda verilmektedir.

Okul öncesi dönem, yaşamın temelidir. Bu dönemde öğrenme hızı çok yüksektir her yaş grubunun genel gelişim özellikleri o yaş grubundaki tüm çocuklar için ortaktır; ancak her çocuğun kendine özgür oldu da unutulmamalıdır. Okul öncesi eğitimi bazı temel ilkelere dayanmaktadır;

Bu ilkeler şunlardır;

1. Okul öncesi eğitim çocuğun gereksinimlerine ve bireysel farklılıklarına uygun olmalıdır.

2. Okul öncesi eğitimi çocuğun motor, sosyal ve duygusal, dil ve bilişsel gelişimini desteklemeli, özbakım becerilerini kazandırmalı ve onu ilkokula hazırlamalıdır.

3. Okul öncesi eğitim kurumlarında çocukların gereksinimlerini karşılamak amacıyla demokratik eğitim anlayışına uygun öğrenme ortamları hazırlanmalıdır.
4. Etkinlikler düzenlenirken çocukların ilgi ve gereksinimlerinin yanı sıra çevrenin ve okulun olanakları da göz önünde bulundurulmalıdır.
5. Eğitim sürecinde çocuğun bildiklerinden başlanmalı ve deneyerek öğrenmesine olanak tanınmalıdır.
6. Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarına gereken önem verilmelidir.
7. Okul öncesi dönemde verilen eğitim ile çocukların sevgi, saygı, işbirliği, sorumluluk, hoşgörü, yardımlaşma, dayanışma ve paylaşma gibi duyu ve davranışları geliştirilmelidir.
8. Eğitim, çocuğun kendine saygı ve güven duymasını sağlamalı; ona öz denetim kazandırmalıdır.
9. Oyun bu yaş grubundaki çocuklar için en uygun öğrenme yöntemidir. Bütün etkinlikler oyun temelli düzenlenmelidir.
10. Çocuklarla iletişimde, onların kişiliğini zedeleyici şekilde davranılmı, baskı ve kısıtlamalara yer verilmemelidir.
11. Çocukların bağımsız davranışlar geliştirmesi desteklenmeli, yardıma gereksinim duyduklarında yetişkin desteği, rehberliği ve yetişkinin güven verisi yakınlığı sağlanmalıdır.
12. Çocukların kendilerinin ve başkalarının duygularını fark etmesi desteklenmelidir.
13. Çocukların hayal güçleri, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerileri, iletişim kurma ve duygularını anlatabilme davranışları geliştirilmelidir.
14. Programlar hazırlanırken aile ve içinde bulunulan çevrenin özellikleri dikkate alınmalıdır.
15. Eğitim sürecine çocuğun ve ailenin etkin katılımı sağlanmalıdır.
16. Okul öncesi eğitimin süreçleriyle rehberlik hizmetleri bütünleştirilmelidir.
17. Çocuğun gelişimi ve okul öncesi eğitimi programı düzenli olarak değerlendirilmelidir.
18. Değerlendirme sonuçları çocukların, öğretmenin ve programın geliştirilmesi amacıyla etkin olarak kullanılmalıdır.

Bu ilkeler doğrultusunda yapılacak olan programların, okul öncesi kurumlarındaki çocukların gelişimlerine faydası olduğu görülmektedir.

1.2.2. Okul Öncesi Eğitimin Amaçları

Okul öncesi eğitimin evrensel amaçları olarak sayılabilecek görüşler, OMEP (Dünya Uluslararası Okul Öncesi Eğitimi Örgütü) uzun süre başkanlığını yapan ünlü okul öncesi öğretmeni Mialaret tarafından şöyle ifade edilmiştir (Akt.Oktay, 2000).

1. Toplumsal Amaçlar: Çalışan kadınların çocuklarına bakmak, her çocuğa eğitim sağlamak ve onların bireysel gelişimlerine katkıda bulunmak, çocukların birbirleriyle ve başkalarıyla ilişki içinde bulunmasına, sosyalleşmesine çok önemli katkılarda bulunmaktadır.

2. Eğitici Amaçlar: Çocuğun duyu organların eğitmek, çevreye olan duyarlılığını arttırmak (rengi, sese, estetiğe)

3. Gelişimsel Amaçlar: Çocuğun doğal gelişimini temel alarak, gelişimle ilgili tecrübelerine önem vermek.

Ülkemizde okul öncesi eğitimin amaçlarına bakıldığında;

1. Okul öncesi eğitimin amaç ve görevleri, milli eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak;

a. Çocukların beden, zihin ve duyu gelişimin ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak,

b. Onları ilkokula hazırlamak,

c. Şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetiştirme ortamı yaratmak,

d. Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamaktır.

1.2.3. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Çocuğun Gelişimine Katkıları

Çevresel etkiler çocuğun beyin gelişimin olumlu yönde etkileyebileceği gibi, olumsuz çevre koşullarına bağlı olarak istenmeyen bir şekilde de etkileyebilir. Çocuğun sağlıklı bir beyin gelişimine sahip olabilmesi için okul öncesi dönem boyunca sağlıklı beslenmesi, zengin uyarıcı bir çevre içinde bulunması ve çocuğa yeni öğrenme fırsatlarının gerekmektedir.

Çocuğun gelecekteki yaşamını daha iyi planlayabilmesi, üretici ve yaratıcı olabilmesi, çevresine sağlıklı ve dengeli uyum sağlayabilmesi için iyi hazırlanmış

okulöncesi eğitim programlarına gereksinim vardır. İyi hazırlanmış okul öncesi eğitim programları çocuğun kişilik gelişimini olumlu yönde etkiler, çevreye uyumunu kolaylaştırır ve onu geleceğe hazırlar (Başal, 1998).

Çevre, uyaranlar bakımından ne kadar zengin olursa çocuk o kadar hızlı gelişir ve öğrenir. Ancak çocuğun ilk yıllarını uyaranların yetersiz olduğu, duygusal ve fiziksel desteğin yeterince sunulmadığı ve yeni öğrenme fırsatlarının yaratılmadığı bir çevrede geçirmesi çocuğun beyin gelişimini olumsuz etkiler. Bu durum ise çocuğun dil, bilişsel, motor, sosyal ve duygusal gelişim alanlarında gecikmeler görülmesine, ayrıca davranış problemleri sergilemesine yol açar.

1.3. Kaynaştırma Eğitiminin Okul Öncesi Eğitimdeki Yararları

Kaynaştırma eğitimin genel anlamda literatürde çok farklı tanımları yapılmıştır, bunlardan bazıları şöyledir; Kaynaştırma eğitim, normal sınıf ortamında engelli çocukların normal gelişim gösteren yaşlılarıyla eğitim ve öğretime özel bir programla dahil edilmesidir. Genel anlamda özel eğitim gerektiren çocukların sosyal ortamda psiko – sosyal ilişkiler kurmasını kolaylaştırmak olarak tanımlanmaktadır (Macmillan, 1982).

Özel Eğitim Yönetmeliği'ne göre kaynaştırma yoluyla eğitim “özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin eğitimlerini, destek eğitim hizmetleri de sağlanarak yetersizliği olmayan akranları ile birlikte resmi ve özel; okul öncesi, ilköğretim, orta öğretime ihtiyacı olan bireylerin eğitimlerini, destek eğitim hizmetleri de sağlanarak yetersizliği ile birlikte resmi ve özel; okul öncesi, ilköğretim, orta öğretim ve yaygın eğitim kurumlarında sürdürmeleri esasına dayanan özel eğitim uygulamalarıdır” olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2000).

Bir başka tanıma göre kaynaştırma, “Özel gereksinimli öğrencinin gerekli destek hizmetler sağlanarak özel bir programla, tam ya da yarı zamanlı olarak kendisi için en az kısıtlayıcı eğitim ortamı olan normal eğitim sınıflarında eğitim görmesidir” (Kırcaali – İftar, G.,1992).

Jenkinson'a (1997) göre, kaynaştırma eğitimi, engelli çocuğun toplumla bütünleşerek kendi yaşlıları arasında, onlarla birlikte aynı ortamı paylaşarak kendi benliğini bulmasında yeterli bilgi ve becerisini kazanmasına olanak sağlayan, gerekli eğitim

tekniklerinin kullanılarak normal seviyeye gelmesine yardımcı olacak temeller üzerine oturan bir eğitimidir.

2.3.1. Kaynaştırma Eğitiminin Amacı

Kaynaştırma eğitimin en önemli amacı, normal olan bireylerle yetersizliği olan bireylerin aynı eğitim ortamlardan faydalanmasını sağlayarak bu bireylerin sosyalleşmesine katkıda bulunmaktır. Diğer önemli amacı ise yetersizliği olan bireylerin akranlarıyla özel programla aynı eğitim ortamında eğitim alma hakkını korumaktır.

Ayrıca kaynaştırma eğitiminin diğer amaçları şu şekilde sıralanabilir;

1. Her iki gruptaki çocukların ortak etkinlikler içinde birbirlerinden en iyi şekilde yararlanabilmelerini sağlamak ve gelişimlerini desteklemek,
2. Normal çocukların özel eğitim gerektiren yaşlılarını daha kolay tanıyıp kabul etmelerini kolaylaştırmak ve onların eğitimlerine katkıda olabilecek fırsatları yaratmak,
3. Her konuda iletişim kurabilecekleri ortamları hazırlamak,
4. Özel eğitim gerektiren çocuklarda olumlu benlik gelişimine yardımcı olmak,
5. Özel eğitim gerektiren çocuklarda olumlu benlik gelişimine yardımcı olmak, kişilik ve en önemlisi de sosyal gelişimlerini destekleyerek toplum içinde bağımsız ve üretken bireyler olarak yaşabilmelerine kolaylaştırmaktır (Darıca, 1992)

2.3.2. Kaynaştırma Eğitiminin Önemi

Okul öncesi dönemde yürütülen kaynaştırma uygulamaları ile özel gereksinimli çocuğun özrünün engele dönüşmesi engellenebilmekte, dolayısıyla okul yaşına geldiğinde normal eğitim ortamlarından yararlanma olasılığı artmakta, böylece ailelerin yaşadığı duygusal sorunlar azalmaktadır (Akçamete, 1998).

Kaynaştırma uygulamaları, özel gereksinimli çocukların ve normal gelişim gösteren çocuklar ile öğretmenler için de yarar sağlar. Kaynaştırmada yer alan, normal gelişim gösteren çocukların, özel gereksinimli akranlarına aynı ortamda bulunarak fayda sağlamalarına ve toplumda farklı özelliklere sahip bireylerin olduğunun farkına varmalarına onların sosyal ve duygusal gelişimleri açısından katkı sağlayacaktır. Öğretmenler, bireyselleştirilmiş özel bir programla eğitim uygulayarak, özel gereksinimli çocuğa uygun eğitimi verebilmek için kendilerini mesleki anlamda geliştirir (Batu, Kırcaali – İftar, 2005).

Kaynaştırma: Özel eğitim gerektiren bireylerin diğer bireylerle karşılıklı etkileşim içinde bulunmalarını sağlamak ve eğitim amaçlarını en süt düzeyde gerçekleştirmek için geliştirilmiş eğitim ortamları olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2006a).

31.05.2006 tarihi ve 26184 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan, zel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği’nin 29. maddesinde;

1. 37-72 ay arasındaki özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin okul öncesi eğitimi zorunludur. Ancak, bireylerin gelişim ve bireysel özellikleri dikkate alınarak okul öncesi eğitim dönemi süresi bir yıl daha uzatılabilir.

2. Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin okul öncesi eğitimlerini, öncelikle okul öncesi eğitim kurumlarında kaynaştırma uygulamaları kapsamında sürdürmeleri esastır. Ancak, bu bireyler için okul öncesi özel eğitim okulu/ kurumu ve özel eğitim sınıfları da açabilir denilmektedir. 573 sayılı kanunu hükmünde kararnamenin 7. maddesinde ise; “Tanısı konulmuş özel eğitim gerektiren çocuklar için okul öncesi eğitimi zorunludur. Bu eğitim özel eğitim okulları ile diğer okul öncesi eğitim kurumlarında verilir. Gelişim ve bireysel özellikleri dikkate alınarak, özel eğitim gerektiren çocukların okul öncesi eğitim süreleri uzatılabilir” ifadesi yer almaktadır.

2.3.3. Kaynaştırma Eğitiminin İlkeleri

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmelięinde (2006, Madde: 68) kaynaştırma yoluyla eğitim uygulama ilkeleri şöyle belirtilmiştir;

a. Özel eğitim gerektiren her bireyin akranları ile birlikte aynı kurumda eğitim görme hakkı vardır,

b. Hizmetler bireylerin yetersizliklerine göre değil, bireylerin eğitim gereksinimlerine göre planlanır,

c. Hizmetler okul merkezli olur,

d. Karar verme süreci aile – okul – eğitsel tanılama, izleme ve değerlendirme ekibi dayanışmasına dayalı olarak gerçekleştir,

e. Bütün bireyler öęrenilebilir ve öęretilebilir,

f. Kaynaştırma, bir program dâhilinde verilen bir özel eğitim uygulamasıdır.

Bu ilkeler doğrultusunda yapılacak olan programların, normal gelişim gösteren çocuklar kadar özel gereksinimli çocuklara da faydası olduğu görülmektedir.

2.3.4. Kaynaştırma Eğitiminin Modelleri

Kaynaştırmanın temelinde amaç, özel eğitim gerektiren çocuğun, engel durumuna göre katılabileceği en az kısıtlayıcı eğitim ortamında eğitim almasıdır. Bu kapsamda normal sınıf ortamında öğrencilerle birlikte Türkiye’de tam zamanlı kaynaştırma, yarı zamanlı kaynaştırma eğitim modelleri vardır.

2.3.4.1. Tam Zamanlı Kaynaştırma

Tam zamanlı kaynaştırmada öğrencinin kaydı normal sınıftadır ve öğrenci tüm gün boyunca normal sınıfta, normal sınıf öğretmeninden eğitim alır. Sınıf öğretmeni, sınıfta uygun ortam hazırlayarak öğrencinin sınıftaki tüm gereksinimlerini karşılamakla yükümlüdür. Tam zamanlı kaynaştırma uygulanan sınıflarda bireyselleştirilmiş eğitim programı uygulanır. Özel gereksinimli çocukların olduğu sınıflarda sayı en fazla 14 olmalıdır (Batu, Kırcaali – İftar, 2005).

Özel gereksinimli öğrencilere yönelik olarak düzenlenen eğitim ortamları incelendiğinde, tam zamanlı ayrıştırma eğitimi ile tam zamanlı kaynaştırma eğitim arasında farklı düzeylerde gerçekleşmektedir. Özel gereksinimli öğrencilerin, normal gelişim gösteren öğrencilerden aynı yerlerde eğitilmesine ayrıştırma eğitim denir. Ayrıştırma eğitimi, özel gereksinimli öğrencilere yönelik olarak ortaya konulan ilk eğitsel düzenlemelerdir (Çağlar, 1979).

2.3.4.2. Yarı Zamanlı Kaynaştırma

Özel gereksinimli çocuğun kaydının özel sınıfta olduğu ancak başarabileceği derslerde kaynaştırma sınıfına alındığı durumdur (Batu, Kırcaali – İftar, 2005).

MEB Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinin 71. Maddesinde yarım zamanlı kaynaştırma uygulamasıyla ilgili hükümler şunlardır;

a. Kaynaştırma uygulaması yapılan sınıflara veya özel eğitim sınıflarına devam eden öğrencilerin; özel eğitim kaynaştırma uygulaması yapılan sınıfların etkinliklerine katılması, kaynak oda, rehberlik ve araştırma merkezi ile özel eğitim kurumundan destek eğitimi alması için gerekli düzenlemeler yapılır.

b. Özel eğitim okulunda kaydı olan bazı öğrencilerin kaynaştırma uygulaması yapılan sınıfların etkinliklerine katılması için gerekli önlemler alınır.

c. Personeli ve fiziksel koşulları uygun olan özel eğitim okullarında, çevredeki diğer öğrencilerin de hazırlanan program çerçevesinde her türlü eğitim ortamından faydalanmaları sağlanır.

d. Birden fazla yetersizliği olan öğrencilerin özel eğitim okullarında gündüzlü olarak açılan özel eğitim sınıflarında özel araç gereç, eğitim materyali kullanılarak, gelişimsel öğretim programların bireyselleştirilerek uygulanması ve sosyal bütünleşmenin sağlanması için gerekli önlemler alınır. Bu sınıfların mevcudu en fazla altı öğrenciden oluşur, sınıfta iki öğretmen görevlendirilir.

Yarı zamanlı kaynaştırma uygulamaları, öğrencilerin bazı derslere yetersizliği olmayan akranlarıyla birlikte aynı sınıfta ya da ders dışı etkinliklere birlikte katılmaları yoluyla yapılır. Kaynaştırma uygulamaları yapılan okul ve kurumlardaki personel, diğer öğrenciler ve onların aileleri özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin özellikleri hakkında okul idaresince yapılan planlama doğrultusunda Rehberlik Araştırma Merkezi (RAM) ve Bireysel Eğitim Programı (BEP) geliştirme birimindeki ilgili kişilerce bilgilendirilir (MEB, 2006).

2.3.5. Dış Ülkelerde Kaynaştırma Uygulamaları

“ABD ve Kanada başta olmak üzere Avrupa Ülkelerinde, güneydoğu Asya’da güney Afrika’da ve Avustralya’da üstün yeteneklerin eğitimi 1960’lardan bu yana ivme kazanmıştır. Gerek ülkelerin farklı yapıdaki eğitim sistemleri ve gerekse eğitim ve üstün yetenek konusundaki felsefe ve yaklaşımları sebebiyle farklı ve son derece çeşitli uygulamalar ortaya çıkmıştır.

Uygulamalar merkezi ya da yerel eğitim otoriteleri, bağımsız okullarda ya da merkezler, özel kuruluşlar, vakıflar ya da ana babaların ve eğitimcilerin kurduğu dernekler tarafından gerçekleştiriliyor. Tıpkı uygulamalardaki gibi bir çeşitlilik de üstün yeteneklerin tanımlanmasında, yaşa ve üstün yetenek alanındaki duruma göre öğrencilerin dağılımında ve programların süresi ile veriliş biçiminde izlenmekte. Bazı ülkeler genel temel eğitim aşamasında örgün öğretimin bir parçası olarak üstün yeteneklilere eğitim vermektedir.”

1. Amerika Birleşik Devletleri: 19. yüzyıla dayanan özel eğitim süreci Amerika’da, 1970’li yıllarda engelli çocuğu olan ailelerin, çocuklarının okullarından dolayı etiketlenmelerine ilişkin protestoları ile kaynaştırmaya ilişkin ilk yasal mevzuat oluşturulmuştur. 1975 yılında Tüm engelliler için Eğitim Yasası ile mevzuat oluşturulmuştur. 1975 yılında Tüm engelliler için eğitim yasası ile engelli çocuklara verilen hizmetin tek bir çatı altında toplanması kararlaştırılmış ve bu yasa ile en az kısıtlayıcı çevre fikri önem kazanmaya başlamıştır. Devlet okullarının bütün engelli

öğrencilere hizmet edebilecek şekle getirilmesi, ayrımcı olmayan bir değerlendirme süreci, bireyselleştirilmiş eğitim, aile katılım ve uygun yöntemleri içeren temel ilkeler de bu yasada yer almaktadır (Turnbull, vd., 2004).

2. Almanya: Organize edilmiş özel okullar sistemine sahip olan Almanya'da bedensel, zihinsel, ruhsal ya da sosyal yönden engelli olan veya dil yetersizliği ya da başka nedenlere dayalı öğrenme güçlüğü olan ve normal eğitim kurumlarında başarılı olamayan öğrencilerin özel okullara devam etmeleri gerekmektedir.

Almanya'da engellilerin izolasyonundan kaçınmak için benimsenen "mümkün olduğunca özel yardım mümkün olduğunca birlikte eğitim" ilkesi kaynaştırma uygulamalarını destekler görünmektedir (Akt.Kuz., 2001).

3. İngiltere: 1981 yılında eğitim yasası ile özel eğitim gereksinimi olan bireylerin normal eğitim okullarında eğitim almalarını sağlayarak, kaynaştırmanın yasal şeklini almasını sağlamıştır. Özel eğitime yönelik yapılan ekonomik düzenlemeler ayrıştırmış özel eğitim sistemini cazip hali getirmektedir. (Akt.Kuz., 2001).

İngiltere'de Uygulama Kılavuzu'nun yürürlüğe girmesiyle özel eğitim alanında benimsenen bazı ilkeler şunlardır; 26

a. Eğitim sürecinin hangi aşamasında olursa olsun özel gereksinim gösteren bireyler saptanmalıdır. Benimsenen düzenlemeler, bireylerin gereksinimleri devam ettiği sürece sağlanacak hizmetlerin de devam etmesini gerektirmektedir.

b. Özel gereksinimli bireyler mümkün olan en geniş ve kapsamlı eğitim sisteminden yararlanmalıdırlar,

c. Mümkün olan en çok sayıda özel gereksinimli bireylerin gereksinimleri karşılanmalıdır.

d. Ailenin bilgisi, deneyimleri ve çocuğuna ve onun eğitimine bakış açısı çok önemlidir.

En etkili değerlendirme ve eğitim hizmeti, aile ile okul arasındaki işbirliği sonucu sağlanabilecektir.

4. Fransa: Özel eğitim alanında iki yüz yıllık geçmişe sahip olan Fransa, 1975 yılında çıkardığı özel bir yasayla engelli çocukların da zorunlu eğitim kapsamına alınmasını ve eğitimin normal sınıflarda verilerek, mümkün olmadığı durumlarda bu öğrencilerin özel alt sınıflara alınmasını ya da engellilerine göre diğer özel eğitim kurumlarına gönderilmelerine karar verilmiştir. Kaynaştırma uygulaması yapılan normal okullarda engelli öğrencilerle psikolog, özel eğitimci ve çocuğun gelişiminden

sorumlu uzmanlar ilgilenir. Bu ekip, okul doktor ve öğretmenlerle birlikte işbirliği içine girer (Akt.Kuz., 2001).

5. Hollanda: Hollanda 'da uygulamada kaynaştırmanın daha da yaygınlaştırılması yönünde genel bir istek olmasına karşın, ailelerin öğrenme yetersizliği olan çocukların kaynaştırılabileceği konusunda şüpheleri vardır. Hollanda'da kaynaştırma eğitime geçiş süresi açısından en büyük sorun, eğitim sisteminin normal ve özel eğitim şeklinde ikiye ayrılmış olmasıdır. Özel eğitim maliyetinin zamanla artmasına karşın kaynaştırma uygulaması yaygın değildir. Ayrıca sistem özel eğitime yönlendirilen öğrencinin tekrar normal eğitime geri dönmesini kolaylaştıracak şekilde düzenlenmemiştir (Akt.Kuz., 2001).

6. İsviçre: İsviçre'de engellilerin eğitimiyle ilgili olan ödeneklerin tamamının ya da bir kısmının Federal Maluliyet Sigortası tarafından karşılanması, engellilere yönelik hizmetlerin gelişmesine neden olmuştur. Özel yardım veya ek hizmete ihtiyacı olan çocuklar, ya normal okuldaki özel bir sınıfa alınır ya da özel bir okula gönderilir. İsviçre'de ayrıştırma eğitime karşı kaynaştırma eğitimi şeklinde bir kutuplaşmaya girmekten kaçınılmıştır. Bu farklılaşmış sistem, kaynaştırmaya açık ve esnek bir görünüm arz etmektedir (Akt.Kuz., 2001).

7. İtalya: İtalya, 1975 yılından bu yana, sosyal ve aile yaşantısından kaynaklanan eksikliklerden dolayı, kanunlarla engelli ve engelli olmayan bütün çocuklarla aynı okullarda okuma zorunluluğu getirmiştir. Aileler ve toplumun kaynaştırmayı önemli bir eğitimsel hedef olarak kabul etmiş gözükmektedir. İtalya'da şu anda özel eğitim gereksinimi duyan çocukların %99'u normal eğitim bünyesinde eğitim almaktadır.

İtalya'da uygulamada karşılaşılan en büyük sorun öğretmenlerin bu konuda ne yapacaklarını bilmemelerinden kaynaklanmaktadır. İtalya'da özel okulların yerine, normal okullardaki özel ihtiyacı olanlara yardımcı öğretmenler verilmektedir. Fakat bu öğretmenler ile yardımcı öğretmen arasında işbirliği kurulamamıştır. İtalya kaynaştırmayı şiddetle savunmakla birlikte sistematik merkezi bir değerlendirmenin eksikliği nedeniyle kaynaştırma politikasının etkiler hakkında çok az şey bilinmektedir (Akt.Kuz., 2001).

8. İsveç: 1960'lı yıllara kadar, fiziksel, duygusal ve zihinsel engelli olan bireyler ayrıştırılmış okullarda özel eğitim almaktaydı, bunun dışında kalan engelli öğrencilere de normal okulların özel sınıflarında eğitim verilmekteydi. Gelişen ekonomik koşullarla

birlikte 1960 ve 1970’li yıllarda, özel eğitim olanakları da verilmekteydi. Gelişen ekonomik koşullarla birlikte 1960 ve 1970’li yıllarda, özel eğitim olanakları da genişledi. İsveç’te özel eğitim ve kaynaştırma alanında kısa zamanda ilerleme kaydedilmesiyle, birçok özel okul kapatılmış ve birçok özel eğitim şekli uygulamadan kaldırılmıştır. İsveç’te hükümet, kaynaştırma uygulamasını destekleme ve incelemelerin yapılması konusunda son derece kararlıdır (Akt.Kuz., 2001).

2.3.6. Okul Öncesi Dönemde Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Araştırmalar

Temel Z. F. (2000), okul öncesi öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerini araştırmıştır. Kaynaştırmaya ilişkin görüşler ile özel eğitim dersi alma arasında anlamlı bir ilişki olduğunu saptamıştır.

Kaya (2005), ana sınıfı öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi uygulamalarında yeterlilik düzeylerini incelemiştir. Öğretmenlerin kendilerinin kaynaştırma eğitimde yetersiz buldukları bu nedenle özel gereksinimli çocukları kısmen destekledikleri görülmüştür.

Varlıer ve Vuran (2006), tarafından yapılan çalışmada, okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin özel gereksinimli çocukların kaynaştırma yoluyla eğitilmelerine ilişkin görüşlerinin belirlendiği görülmektedir. Araştırma sonucunda öğretmenlerin kaynaştırmanın hem özel gereksinimli öğrenci hem de normal gelişim gösteren öğrenci için olumlu katkı sağladığına inandıkları belirlenmiştir,

Altun ve Gülben (2009), tarafından yapılan araştırmada, okul öncesi eğitimde özel gereksinimli çocukların tespiti, uygulanan yöntemler ve kaynaştırma uygulamalarında yaşanan sorunların öğretmen görüşleri açısından değerlendirildiği görülmektedir. Öğretmenlerin çoğunun özel gereksinimli çocukların eğitimlerini destekleme konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları yönünde veriler elde edilmiştir.

Gök ve Erbaş (2011), tarafından yapılan araştırmada, sınıflarında kaynaştırma öğrencisi bulunan ve okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırmaya ilişkin görüş ve önerileri tespit edilmiştir. Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi gerekli gördükleri belirlenmiştir.

Özbaba (2000), okul öncesi öğretmenlerin ve ailelerin özel eğitime muhtaç çocuklar ile normal çocukların entegrasyonuna karşı tutumlarını incelemiştir. Öğretmenlerin ise

okulöncesi dönemde kaynaştırmaya ilişkin olumsuz tutum içinde olmadıkları, ancak öğretmenlik eğitimleri sırasında kaynaştırma konusunda yeterli eğitim almadıkları belirlenmiştir.

Sarı ve Bozgeyikli ise (2003), özel eğitim dersi almayan öğretmen adaylarının, normal sınıflarında engelli öğrenci olmasından mutlu olmadıklarını veya olamayacaklarını vurgulamış; aynı şekilde özel eğitime muhtaç öğrencilerin bu öğretmenlerin sınıflarında bulunmasının hem özel eğitime muhtaç öğrenciler hem de diğer öğrenciler açısından sorunlu olacağını belirtmiştir. Ayrıca bu sorunların giderilmesi için sınıf öğretmenlerinin eğitim fakültelerinden yeterli donanıma sahip bir şekilde mezun olmaları gerektiğini, derslerin uygulamalı olmasını ve görev yapmakta olan öğretmenlerin ise hizmetiçi eğitim kurslarına yönlendirilmelerini ve bu kurslara gönüllü öğretmenlerin alınmasını vurgulamışlardır.

Brantlinger (1996), Öğretmen adaylarının özel gereksinimli çocuklara karşı tutumlarının olumsuz olduğunu saptamış ve kaynaştırmaya ilişkin bu olumsuz tutumları değiştirme konusunda öğretmen yetiştirme programlarında yeni çareler aranması gerektiğini öne sürmüştür.

Dolayısıyla okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırmaya ilişkin tutumlarını inceleyen birçok araştırmaya rastlanmıştır.

BÖLÜM 3 YÖNTEM

Bu çalışmada, yöntem 0-72 yaş arası çocuklar için araştırmacı tarafından kaynaştırma dersi almanın, sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamasına ilişkin tutumlarına etkisini incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın bağımsız değişkeni kaynaştırma eğitimi alma, bağımlı değişkeni ise kaynaştırmaya ilişkin tutum olarak değerlendirilmeye tabi tutulmuştur.

Okul öncesi kaynaştırma eğitimine ilişkin öğretmen tutumlarının incelenmiştir.

3.1. Modeli

Bu araştırma, Kocaeli ilinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bağımsız anaokullarında bünyesinde ana sınıfı bulunan ilkokul ve ortaöğretimlerde görev yapmakta olan okul öncesi öğretmenlerin kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesine yönelik bir çalışma olduğundan, araştırmanın modeli ilişkisel tarama modelidir.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Kocaeli ilinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi bağımsız anaokulları ile bünyesinde ana sınıfı bulunan ilkokul, ortaöğretimde görev yapan okul öncesi öğretmenlerinden oluşan tesadüfi eleman örnekleme yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Toplam 213 bayan, 17 erkek olmak üzere 230 öğretmenden oluşmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırma, Kocaeli ilinde bulunan resmi bağımsız anaokulları, bünyesinde ana sınıfı bulunan ilkokul, ortaöğretimlerde görev yapmakta olan okul öncesi öğretmenleri üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Araştırma verileri, öğretmen görüşlerinin ortaya çıkarılması amacıyla nitel araştırma anket şeklinde veri toplama yöntemlerinde görüşme yoluyla toplanmıştır. Bilgi formu ve kaynaştırmaya ilişkin görüşler ölçeği ile birlikte gözleme dayanmaktadır. Görüşmeler okul öncesi öğretmenleriyle yüz yüze yapılarak gerçekleştirilmiştir.

Veri toplama aracı olarak;

1. Kişisel Bilgiler Formu: Araştırmacı tarafından hazırlanan öğretmenlerin kişisel özelliklerini (cinsiyet, eğitim durumları, mezun olunan programlar, meslekte deneyim yılı, öğretmenlik yaptığı yıllarda hizmet içi eğitim alıp almadığı) belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır.

2. Kaynaştırmaya ilişkin Görüşler Ölçeği - “Opinions Relative to Mainstreaming Scale (KİGÖ): Antonak ve Larivee (1995) tarafından geliştirilen Türkçe 'ye uyarlama çalışmaları Kırcaali – İftar (1996) tarafından yapılan ve özel gereksinimli öğrencilerin normal eğitim ortamlarına kaynaştırılmasına ilişkin öğretmen görüş ve tutumlarını değerlendiren ölçek kullanılacaktır.

Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeği 20 adet sorudan oluşan, 1-5 arası puanlanan Likert tipi ölçektir. Hem madde için öğretmenler kendilerine ne kadar katılıyorum? sorusunu sorarak cevaplayacaklardır. Kaynaştırmaya ilişkin görüş ölçeği puanlanırken olumlu ve olumsuz cümleler göz önünde bulundurularak cevap kategorileri olumludan olumsuz doğru 5, 4, 3, 2, 1 şeklinde puanlanırken, olumsuz cümlelerde 1, 2, 3, 4, 5 şeklinde puanlanmıştır.

3. Kaynaştırma eğitimine ilişkin görüşler ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirliği : “Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeği”, Antonak ve Larivee (1995) tarafından geliştirilmiştir. Orijinal ölçeğin 376 kişi üzerinde yapılan güvenilirlik çalışması sonucunda, Cronbach alpha iç tutarlılık katsayısı 0,88, iki yarım 0.82 bulunmuştur. Ölçeğin geçerlik çalışmasında, yapılan faktör analizi sonucu 25 madde 4 faktör altında toplanmıştır.

Antonak ve Larivee (1995) tarafından geliştirilen “Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeği” Kırcaali-İftar (1996) tarafından Türkçe' ye uyarlanıp, geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Araştırma evrenini, Eskişehir il merkezindeki 79 ilkokul/ilköğretim okulu, araştırmanın örneklemini ise, bu okullardan kümeli örnekleme yoluyla belirlenen 9 okuldaki 115 öğretmen oluşturmuştur.

Yapı geçerliği analizinde Varimax rotasyonu ile yapılan faktör analizi ve Scree Testi sonucunda 25 maddeden 20' si 5 faktörde toplanmıştır. Ölçekten alınan en düşük puan 20, en yüksek puan ise 100' dür. Puan yükseldikçe tutum olumsuzlaşmaktadır. Ölçeğin yapılan güvenilirlik çalışmasında, Cronbach alpha iç tutarlılık katsayısı 0.80 olarak bulunmuştur.

3.4. Veri Analizi

Kocaeli ilinde bulunan resmi bağımsız anaokulları, bünyesinde anasınıfı bulunan ilkokul ve ortaöğretimler de görev yapmakta olan okul öncesi öğretmenlerine uygulanması için anket, araştırmacı tarafından uygulanmıştır.

Araştırmada yanıtlanacak sorularla ilgili verilerin çözümlenmesi için SPSS (Statistical Package For Social Sciences) kullanılacaktır. Verilerin analizinde betimleyici istatistik, tek yönlü varyans analizi t- testi ve Anova uygulanmıştır.

BÖLÜM 4 BULGULAR

Okul öncesi öğretmen adaylarının kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin karşılaştırılmasında, iki seçenekli değişkenler için bağımsız guruplar t-testi, ikiden fazla değişkenler için Anova testi kullanılmıştır. İstatistiksel sonuçlar tablolar halinde aşağıda verilmiştir.

1. Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre kaynaştırma eğitime yönelik tutumları farklılaşmakta mıdır?

Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre kaynaştırma eğitime ilişkin sonuçlar tablo 1’de verilmiştir.

Tablo: 1. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Kaynaştırma Eğitime İlişkin t-testi sonuçları

Gruplar	N	\bar{X}	St.Sap	T	P
Erkek	17	56,58	2,32	2,30	,02
Bayan	213	54,66	3,37		

Araştırmaya katılan okulöncesi öğretmenlerinin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin toplam puanlarının cinsiyete göre ortalamaları hesaplanmış ve Tablo 1’de verilmiştir. Tablo 1 incelendiğinde "Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeği" okul öncesi eğitiminde görev yapan öğretmenlerin puan ortalamaları erkek öğretmenlerin 56,58, bayan öğretmenlerin 54,66 olarak hesaplanmıştır. Gurupların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan t değerine göre [$t_{(228)}= 2.30, p<.05$] okul öncesi öğretmenlerinin cinsiyetler arasında. 05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Erkek öğretmenler bayan öğretmenlere göre kaynaştırma eğitime yönelik olumlu tutumları daha yüksektir. Araştırma sonucunda elde edilen verilerin ölçekteki yerlerine bakıldığında, okulöncesi kadın ve erkek öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırılmasına ilişkin görüşleri arasında bir farklılık bulunmuştur.

2. Okulöncesi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitime yönelik tutumları eğitim durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya dâhil edilen okul öncesi öğretmenlerin mezun oldukları program değişkenine göre dağılımları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo: 2. Öğretmenlerin, Mezun Oldukları Programların Değişkenine Göre Anova sonuçları

Eğitim Durumu	N	\bar{X}	St.Sp	F	P
Okul Öncesi Öğretmenliği	148	54,71	3,57	10,36	,00
Ana sınıfı Öğretmenliği	64	54,12	2,62		
Çocuk Gelişimi Öğretmenliği	18	58,00	1,37		

Araştırmaya katılan okulöncesi öğretmenlerinin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin toplam puanlarının mezun olunan programlara göre kaynaştırmaya ilişkin tutumları arasında istatistiksel olarak ortalamaları hesaplanmış ve incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin istatistiksel olarak Anova sonucuna göre [$t_{(227)}= 10.36, p<.00$] anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

Araştırma bulguları ortalamalar açısından incelendiğinde; okul öncesi mezunu olan öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin ortalama puanlarının 54,71, ana sınıfı öğretmenliği mezunu olan öğretmenlerin puan ortalamalarının 54,12, çocuk gelişimi mezunu olan öğretmenlerin puan ortalamalarının ise 58,00 olduğu görülmektedir.

Araştırma bulguları ortalamalar açısından görel olarak karşılaştırıldığında, okul öncesi öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinde mezun oldukları programlara göre ortalama puanlarının farklılıklar olduğu, en yüksek ortalama puanın çocuk gelişimi öğretmenliği mezunu, en düşük ortalama puanın ise ana sınıfı öğretmenliği mezunu olan okul öncesi öğretmenlerinden olduğu görülmektedir. Bu farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için yapılan Tukey testi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Araştırmaya dâhil edilen okul öncesi öğretmenlerin mezun olunan programlara göre çoklu karşılaştırma sonuçları Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. Mezun Olunan Programlara Göre Çoklu Karşılaştırma Sonuçları

Mezun olunan Programlar	Mezun programlar	Ortalama farklılık	P
Okul öncesi	Ana sınıfı	,59	,45
	Çocuk gelişimi	-3,28*	,00
Ana sınıfı	Okul öncesi	-,59	,45
	Çocuk gelişimi	-3,87*	,00
Çocuk gelişimi	Okul öncesi	3,28*	,00
	Ana sınıfı	3,87*	,00

Tablo 3'de araştırma sonucunda mezun olunan programa göre puanların farklılaştığı görülmektedir. Bu farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını ortaya koymak amacıyla yapılan çoklu karşılaştırma sonucuna göre farklılık; çocuk gelişimi, okul öncesi, ana sınıfı öğretmenliği ile okul öncesi ve çocuk gelişimi öğretmenliği bölümleri arasındadır.

4. Öğretmenlerin okul öncesi dönemde mesleki tecrübelerine ilişkin görüşleri mesleki deneyimlerine göre farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya dâhil edilen okul öncesi öğretmenlerin mesleki deneyim yılı değişkenine göre dağılımları Tablo 4'de verilmiştir

Tablo: 4. Öğretmenlerin, Mesleki Deneyim Yılına İlişkin Anova sonuçları

Mesleki deneyim	N	\bar{X}	St.Sp	F	P
0-5 yıl	20	56,10	2,44	9,39	,00
6-10 yıl	37	52,78	3,31		
10-20 yıl	56	56,10	4,25		
21 ve üstü	117	54,60	2,57		

Tablo 4 incelendiğinde Anova sonucuna göre [$t_{(226)}= 9,39, p<.00$] buna göre mesleki deneyim yılına ilişkin puanlar farklılaşmaktadır. Araştırma bulguları ortalamalar

açısından incelendiğinde; 0-5 yıl mesleki deneyime sahip olan öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin ortalama puanlarının 56,10, 6-10 yıl mesleki deneyime sahip olan öğretmenlerin puan ortalamalarının 52,78, 10-20 yıl mesleki deneyime sahip olan öğretmenlerin puan ortalamalarının ise 58,00, 21 ve üstü deneyime sahip olan öğretmenlerin puan ortalamalarının ise 54,60 olduğu görülmektedir.

Araştırma bulguları ortalamalar açısından görece olarak karşılaştırıldığında, okul öncesi öğretmen adaylarının kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinde mesleki deneyimlerine göre ortalama puanlarında farklılıklar olduğu, en yüksek ortalama puanın 21 yıl ve üstü deneyime sahip olan öğretmenlerin, en düşük ortalama puanın ise 10-20 yıl deneyime sahip olan Okul öncesi öğretmenlerinden olduğu görülmektedir. Elde edilen verilere göre en olumlu görüşün 10-20 yıl, en olumsuz görüşe ise 21 yıl ve üstü öğretmenlerin mesleki deneyime sahip olduğu söylenebilir. Bu farkın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için yapılan Tukey testi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Araştırmaya dahil edilen okul öncesi öğretmenlerin mezun olunan programlara göre çoklu karşılaştırma sonuçları Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo: 5. Mesleki Deneyim Yılına İlişkin çoklu karşılaştırma programları

Mesleki deneyim	Mesleki deneyim	Ortalama farklılık	P
0-5 yıl	6-10 yıl	3,31*	,00
	10-20 yıl	-7,14	1,00
	21 ve üstü	1,49	,10
6-10 yıl	0-5 yıl	-3,31*	,00
	10-20 yıl	-3,32*	,00
	21 ve üstü	-1,82*	,02
10-20 yıl	0-5 yıl	7,14	1,00
	6-10 yıl	3,32*	,00
	21 ve üstü	1,50	,10
21 ve üstü	0-5 yıl	-1,49	,10
	6-10 yıl	1,82*	,02
	10-20 yıl	-1,50	,10

Tablo 5'de araştırma sonucunda meslekte deneyim yılına göre puanların farklılaştığı görülmektedir. Bu farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını ortaya koymak amacıyla yapılan çoklu karşılaştırma sonucuna göre farklılık; 0-5 yıl, 6-10 yıl, 10-20 yıl, 21 ve üstü ile 0-5 yıl, 21 ve üstü deneyim yılı arasındadır.

6. Okulöncesi öğretmenlerinin kaynaştırmaya ilişkin görüşleri arasında hizmet içi kaynaştırma eğitimi alıp almamalarına göre farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya dâhil edilen okul öncesi öğretmenlerin hizmet içi kaynaştırma eğitimi alıp almama değişkenine göre dağılımları Tablo 4'de verilmiştir

Tablo: 6. Okulöncesi Öğretmenlerin, Kaynaştırmaya İlişkin Görüşleri Arasında Hizmetiçi Kaynaştırma Eğitimi Alıp Almadıklarına Dair t-testi Sonuçları

Hizmet içi eğitim	N	\bar{X}	St.sp	T	P
Evet	82	54,97	2,89	,56	,57
Hayır	148	54,71	3,57		

Araştırmaya katılan okulöncesi öğretmenlerinin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin toplam puanlarının hizmet içi eğitim alıp almama durumlarına göre ortalamalarını gösteren Tablo 8'de incelendiğinde; araştırmaya hizmet içi eğitim alan öğretmenlerin ortalama puanlarının 54,97, almayan öğretmenlerin 54,71 olarak hesaplanmıştır. Tablo 8 incelendiğinde cinsiyete göre 2 gurubun puan ortalamaları arasında t testi istatistiğine göre [$t_{(228)} = ,56$ $p > ,55$] sonuç farklılaşmaktadır. Buna göre hizmet içi eğitim alan öğretmenler almayan öğretmenlere göre kaynaştırma eğitimine yönelik olumsuz tutumları daha yüksektir.

7. Okulöncesi öğretmenlerinin kaynaştırmaya ilişkin görüşleri arasında görev yerine göre tutumları farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya dâhil edilen okul öncesi öğretmenlerin görev yeri değişkenine göre dağılımları Tablo 7'de verilmiştir

Tablo: 7. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kaynaştırmaya İlişkin Görüşleri Arasında Görev Yeri Tutumları Gösteren Anova Sonuçları

Görev yeri	N	\bar{X}	St.Sp	f	P
İlkokul	199	54,31	3,29	19,20	,00
Bağımsız Anaokulu	22	57,54	1,47		
Ortaöğretim	9	59,00	,00		

Tablo 7 incelendiğinde Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin toplam puanlarının çalıştıkları görev yerlerine göre kaynaştırmaya ilişkin tutumları arasında istatistiksel olarak ortalamaları hesaplanmış ve incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin istatistiksel olarak Anova sonucuna göre [$t_{(227)}= 19,20$, $p<.00$] anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

Araştırma bulguları ortalamalar açısından incelendiğinde; ilkokul öğretmenlerinin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin ortalama puanları 54,31, bağımsız anaokullarında görev yapan öğretmenlerinin puan ortalamaları 57,54, ortaöğretim'de görev yapan öğretmenlerin puan ortalamaları 59,00 olduğu görülmektedir.

Araştırma bulguları ortalamalar açısından görel olarak karşılaştırıldığında, okul öncesi öğretmen adaylarının kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinde çalıştıkları görev yerlerine göre ortalama puanlarında farklılıklar olduğu, en yüksek ortalama puanın ortaöğretimdeki öğretmenlerin, en düşük ortalama puanın ise ilkokulda görev yapan okul öncesi öğretmenlerinden olduğu görülmektedir. Elde edilen verilere göre en olumlu görüşe ilkokul öğretmenlerinin, en olumsuz görüşe ise ortaöğretimdeki öğretmenlerin sahip olduğu söylenebilir. Bu farkın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için yapılan Tukey testi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Araştırmaya dâhil edilen okul öncesi öğretmenlerin görev yerlerine göre çoklu karşılaştırma sonuçları Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo: 8.Görev Yerlerine ilişkin çoklu karşılaştırma programları

Görev yeri	Görev yeri	Ortalama farklılık	P
İlkokul	Anaokulu	-3,22*	,00
	Ortaöğretim	-4,68*	,00
Bağımsız Anaokulu	İlkokul	3,22*	,00
	Ortaöğretim	-1,45*	,00
Ortaöğretim	İlkokul	4,68*	,00
	Ortaöğretim	1,45*	,00

Tablo 8'de araştırma sonucunda çalıştıkları görev yerlerine göre puanların farklılaştığı görülmektedir. Bu farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını ortaya koymak amacıyla yapılan çoklu karşılaştırma sonucuna göre farklılık; ilkokul, bağımsız anaokulu, ortaöğretim ile ilkokul ve ortaöğretim kurumları arasındadır.

Araştırma bulguları öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi konusundaki görüşlerini etkilediğini göstermektedir.

BÖLÜM 5 SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgulara dayalı olarak sonuçlara ilişkin tartışma ve önerilere yer verilmiştir.

Araştırma sonucunda elde edilen sonuçlara göre;

Erkek öğretmenler bayan öğretmenlere göre kaynaştırma eğitimine yönelik olumlu tutumları daha yüksektir. Araştırma sonucunda elde edilen verilerin ölçekteki yerlerine bakıldığında, okulöncesi kadın ve erkek öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırılmasına ilişkin görüşleri arasında bir farklılık bulunmuştur.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre, okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırmaya ilişkin görüşleri arasında cinsiyete göre bir farklılık bulunmakla birlikte, elde edilen bulgular görece olarak karşılaştırıldığında ve ölçekten alınan puanların düşük olmasının olumlu görüşü, yüksek olmasının ise olumsuz görüşü ifade ettiği göz önünde bulundurulduğunda kadın öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin erkek öğretmenlerden daha olumsuz olduğu söylenebilir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlerden daha olumsuz görüşe sahip olduğunu belirten (Veysel ve Diken, 2009; Yıldırım, 2007; Higgs, 1975; Beh-Pajoooh 1992; Leyser, Kapperman ve Keller, 1994) araştırma sonuçları ile tutarlılık göstermektedir. Bu araştırmacıların kaynaştırma eğitimine yönelik öğretmen tutumları, öğretmenlerin bilgi eksikliği, hizmetiçi eğitim alıp almama durumları, sınıflarında kaynaştırma eğitiminde öğrenci olup olmaması, kaynaştırmaya eğitimine ilişkin ders alıp almamaları, okulun fiziksel imkanları üzerine odaklandıkları belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan okulöncesi öğretmenlerinin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin toplam puanlarının mezun olunan programlara göre kaynaştırmaya ilişkin tutumları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

İlgili literatür incelendiğinde, okul öncesi öğretmenlerinin mezun oldukları programlara göre Al-Zyoudi (2006), Ürdün de kaynaştırma eğitimi ve öğretmen tutumlarını etkileyen faktörler araştırılmıştır. Bu araştırmada normal eğitim verilen okullarda özel gereksinimli çocuklarla eğitim konusunda deneyimli öğretmenlerin görüşleri alınmıştır. Araştırmanın sonucuna bakılacak olursa öğretmenlerin tutumlarının eğitimin gerekliliği, öğrencilerin engel çeşidi ve öğretimde deneyiminin çok fazla

etkilenmiş olduğu bulunmuştur. Öğretmenlerin özel eğitim alanında üniversitede aldıkları bilgi ve donanımlarının eğitim süreci içerisinde sağlanmasının önemini vurgulamaktadır (Sarı ve Saygın, 2002).

Araştırmalar incelendiğinde öğretmenlerin mesleki deneyimleriyle kaynaştırma öğrencilerinin arasındaki ilişkiyi açıklayan farklı araştırmalar incelenmiş farklı araştırma sonuçlarına ulaşılmıştır. Bir araştırmada öğretmenlerin mesleki deneyimleri arttıkça okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin olumlu yönde geliştiğini (Artan ve Balat-Uyanık, 2003) söylemektedir. Bazılarında ise Avcıoğlu, Pınar ve Öztürk (2005)'ün araştırmasındaki "Okul öncesi Eğitim Kurumlarında Kaynaştırmaya yönelik Öğretmen ve Anne Baba Tutumlarının incelenmesi" isimli bulguların sonucunda da; 9-12 yıl arasında mesleki deneyime sahip öğretmenlerin kaynaştırmaya yönelik tutumlarının 12 yıl ve üzeri öğretmenlere göre daha olumlu tutum sergiledikleri görülmüştür. Öğretmenlerin deneyim yılı fazlalaştıkça kaynaştırmaya yönelik tutumlarında azalma olduğu fark edilmiştir.

Araştırma sonucunda elde edilen verilerin ölçekteki yerlerine bakıldığında, okulöncesi hizmet içi eğitim alan ve almayan öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüşleri arasında bir farklılık bulunmuştur. Yıkılmış, Şahbaz ve Peker (1997), özel gereksinimli öğrencilerin eğitilmesinde katkıda bulunan eğitimcilerin, kaynaştırmayla ilgili verilen bilgilendirmeye dayalı hizmet içi eğitim programlarında, eğitimcilerin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerini olumlu yönde etkilediğini belirlemiştir.

Bu araştırmanın bulgularına göre; araştırmada görüşülen öğretmenlerin çoğu kaynaştırma ile ilgili herhangi bir eğitim almamıştır. Oysaki her sınıf öğretmenin kaynaştırma eğitimi ve özel eğitim konusunda bilgi sahibi olması gerekmektedir. Bu yüzden öğretmen yetiştiren eğitim fakültelerinde özel eğitim dersi olması faydalı olabilir. Hatta öğretmenlik staj uygulamasının, öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitiminde de deneyim kazanmalarına olanak sağlayacak içerikte düzenlenmesi faydalı olabilir.

Diğer araştırmalar incelendiğinde öğretmenlerin görev yerleriyle kaynaştırma öğrencilerinin arasındaki ilişkiyi açıklayan farklı araştırmalar incelenmiş farklı araştırma sonuçlarına ulaşılmıştır. Bir araştırmada "Okulöncesi öğretmenlerinin ve okul öncesi öğretmen adaylarının kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin karşılaştırması" Dalğar, G., (2001), ilköğretim okullarında eğitsel ve fiziksel koşullarının ilköğretim

öğrencilerinin ve öğretmenlerinin gereksinimlerini karşılayacak şekilde düzenlenmesinden dolayı okulöncesi öğretmenlerinin ve öğrencilerinin gereksinimlerini karşılamada yetersiz kalmasından kaynaklandığı düşünülmektedir, şeklinde anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur.

Bu çalışmadaki sonuçlara bakarak bazı araştırmacıların literatürüne baktığımızda özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırılmasına ilişkin olarak kaynaştırma eğitimine okulöncesi yaşlarda başlanmasının önemi vurgulanmaktadır.

Kaynaştırma eğitimi, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitimlerini, destek eğitim hizmetleri de sağlanarak yetersizliği olmayan akranlarıyla birlikte resmi ve özel okul öncesi, ilkokul, ortaöğretim ve yaygın eğitim kurumlarında sürdürmesi esasına dayanan özel eğitim uygulamalarıdır (Osborne ve Dimattia, 1994).

Genel olarak topluma verilen bazı haklar insan hakları, eğitimde fırsat eşitliği, çağdaş eğitim, demografik toplum gibi kavramlardır. Bunlar düşünüldüğünde, toplumda özel gereksinimli bireylerin eğitiminin ne denli önem taşıdığı daha da ön palan çıkmaktadır. Çünkü tüm çocuklar öğrenme yetenekleri ve fiziksel özelliklerinden dolayı birbirinden farklıdırlar. Bu farklılıklar çok genel olarak bedensel, zihinsel ve duyuşsal olarak gruplanabilir. Her çocuk kendine özgü bedensel yapıya ve işlevlere, çeşitli alanlarda öğrenme özelliklerine ve hızına, duygusal özelliklere sahiptir. Öğrencilerdeki farklılık belli sınırları içinde olduğunda genel eğitim hizmetlerinden yararlanabilmektedirler. Ancak, çocuklardaki farklılıkların ileri olduğu boyutlarda genel eğitim hizmetleri yetersiz kalmakta ve özel eğitim hizmetleri gerekli olmaktadır (Akçamete, 1998).

0-6 yaş; çocuğun gelişiminin diğer dönemlere nazaran hızlı ve kritik bir dönemdir. Bu yıllarda temeli düzgün atılan okul öncesi eğitimin ileriki yaşlarda fiziksel ve zihinsel aynı yönde gelişme şansı daha yüksektir. Uzun yıllara dayalı araştırmalarda, çocukluk yıllarında kazanılan davranışların neredeyse tamamının, ileriki yaşlarda bireyin kişilik yapısını, tavır, alışkanlık, inanç ve değer yargılarını biçimlendirdiği gözlenmiştir. Öncelikle okul öncesi dönemdeki eğitim; çocuğun büyüme ve gelişme düzeyi ilerideki hayatını etkileyecek önemli bir süreçtir (Oktay, 2003).

Çocukların gelişimsel özellikleri birbirinden farklıdır. Özellikleri ne olursa olsun, alacakları eğitimin etkililiği büyük oranda öğretmen tutumlarına bağlıdır. Kaynaştırma eğitiminde özel gereksinimli çocuklar normal sınıf ortamında kendini ifade edebilecek sosyalleşebilecektir. Fakat bu eğitim modeli yalnızca engelli çocukların gelişimine

katkıda bulunan bir eğitim modeli olarak değerlendirilmemelidir. İletişim iki yönlü olmasına özen gösterilmeli, engelli çocuklara sağlayacağı yararların yanı sıra normal çocuklara sağlayacağı yararları da dikkate alınmalıdır (Darıca, 1992). Araştırmalara baktığımızda bunu destekleyen bulgulara rastlanmaktadır.

Bu çalışmada; okulöncesi öğretmenlerinin okulöncesi dönemde kaynaştırma eğitimi hakkında görüşleri yanı sıra, bilgi ve donanıma sahip olup olmadığı ile ilgili alguların ortaya konulması amacıyla araştırmacıların uyguladığı anket çalışması şeklinde bir yorumlamaya gidilmiştir. Okul öncesi öğretmenleri, özel gereksinimli öğrencilerin okul öncesi eğitim alması gerektiğini düşünmektedirler. Öğretmenler kendi aralarında çeliştiği de fark edilmektedir. Bazı öğretmenler yapılması gerektiğini söylese de istekli olmadıkları, bazı öğretmenlerin ise bu konuda çelişkili ifadeler kurdukları görülmektedir. Bunun nedeninin ise kaynaştırma ile ilgili olarak pek çok sıkıntı yaşadıklarını söyleyerek belli etmişlerdir. Öğretmenlerin kaynaştırma eğitimindeki sorunlarının giderilmesi için yaptıkları çözüm önerilerinde çoğunlukla hizmet içi eğitim, seminerler, konferanslar vb. eğitim çalışmalarıyla güçlenebileceği önerisinde bulunmaktadırlar. Okulöncesi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitiminde yaşamış olduğu sorunları çözmede yeterli olmaması bu bağlamda öğretim programı dâhilinde farklı öğretim yöntem ve tekniklerini kullanamamaları olarak gösterilebilir.

Öneriler:

Bu araştırma sonuçlarından yola çıkılarak uygulamaya ve ileriki çalışmalara yönelik birtakım öneriler aşağıda sunulmuştur.

1. Kaynaştırma uygulaması yapılan okul öncesi eğitim kurumlarında, öğretmenlere ve öğrencilere kaynaştırma eğitimi konusunda destek hizmet sağlayacak özel eğitim danışmanı görevlendirilmelidir.
2. Öğretmenlerin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim programları düzenlenerek uygulamalı olarak kaynaştırmayla ilgili eğitim almaları sağlanabilir. Kaynaştırma uygulaması yapılan okul öncesi eğitim kurumlarındaki sınıfların yapısı yasa ve yönetmeliklere uygun olarak düzenlenmelidir.

Bu sonuçlar doğrultusunda bundan sonra bu konuda çalışacak olan araştırmacılara ise şunlar önerilebilir;

1. Okul öncesi öğretmenlerine yönelik düzenlenen kuramsal ve uygulamalı bilgilendirme programlarının verilmesinin katkıları hakkında bir araştırma yapılması önerilebilir.
2. Bu tür araştırmaların kaynaştırma uygulaması yapılan diğer illerdeki okullarda da yapılması önerilebilir.
3. Öğretmenlere kaynaştırma eğitimi ile ilgili hizmetiçi eğitimlerin verilmesinin, kaynaştırma eğitiminin değerlendirilmesindeki öğretmen görüşlerini değiştirip değiştirmeyeceğinin belirlenmesi hakkında bir araştırma yapılabilir.
4. Kaynaştırma uygulaması yapılan okul öncesi eğitim kurumlarındaki normal öğrencilerin, kaynaştırma öğrencilerinin ailelerinin, normal öğrencilerin ailelerinin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin belirlenmesi önerilebilir.

KAYNAKLAR

- [1] Akçamete, G., (1998), “Özel Gereksinimli Bireyler ve Özel Eğitim, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi İlköğretim Öğretmenliği Lisans Tamamlama Programı Özel Eğitim Ders Kitabı”, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- [2] Artan, G. ve Balat-Uyanık, G. (2003). Okulöncesi eğitimcilerinin entegrasyona ilişkin bilgi ve düşüncelerinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 11 (1), 65-80.
- [3] Altun,T.& Gülben, A. (2009). Okul Öncesinde Özel Gereksinim Duyan Çocukların Eğitimindeki Uygulamalar ve Karşılaşılan Sorunların Öğretmen Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*. 28, 253 -272.
- [4] Ataman, A., (2003), “Öğretmen Yetiştiren Eğitim Fakültelerine Öğretim Elemanı Yetiştirilmesi ve Eğitimde Toplam Kalite Yönetimi”, Yeni Türkiye Eğitim Özel Sayısı, Cilt2, Sayı 7, 382-389ss.
- [4] Al-Zyoudi, M. (2006). Teacher' attitudes towards inclusive education in Jordanian schools. *International Journal of Special Education*, 21 (2).
- [5] Avcıoğlu, H., Pınar, E. & Öztürk, T. (2005). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Uygulanan Kaynaştırmaya Yönelik Öğretmen Ve Anne-Baba Tutumlarının İncelenmesi, 14. *Ulusal Özel Eğitim Kongresi Bildirileri, Özel Eğitimden Yansımalar*, Ankara: Kök Yayıncılık.
- [6] Battal, İ., (2007), Sınıf Öğretmenlerinin ve Branş Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Yeterliliklerinin Değerlendirilmesi, Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Afyon.
- [7] Batu, S., ve Kırcaali – İftar, G., (2005), “Kaynaştırma”, Kök Yayıncılık. Ankara. age.
- [8] Başal, A. (1998). *Okulöncesi eğitime giriş*. Bursa: Uludağ Üniversitesi Güçlendirme Vakfı Vipaş Yayınları
- [9] Beh-Pajoooh, A. (1992). The effect of social contact on college teachers' attitudes towards students with severe mental handicaps and their educational integration. *European Journal of Special needs Education*, 7, 231-236.
- [10] Brantlinger, E. (1996). Influence of preservice teachers' beliefs about pupil achievement on attitudes toward inclusion. *The Journal of the Teacher Education Division of the Council for Exceptional Children*, 9 (1),17-33

- [11] Çağlar, D., (1979), Geri Zekalı Çocuklar ve Eğitimi, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, No.82, Ankara.
- [12] Darıca, N., (1992), “Özürü Çocukların Eğitiminde Entegrasyonunun Önemi” I. Ulusal Özel Eğitim Kongresi, Ya PA yayınları, İstanbul, 183-185ss.
- [13] Dalğar, G., (2001). Okulöncesi öğretmenlerinin ve okul öncesi öğretmen adaylarının kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin karşılaştırması, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Burdur.
- [14] Gök, G. ve Erbaş, D. (2011). Okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin görüşleri ve önerileri. *International Journal of Early Childhood Special Education*, 3(1), 66-87.
- [15] Higss, K. W. (1975). Attitude formation: Contact or information?. *Exceptional children*, 41, 496-497.
- [16] Eripek, S., (2005), Özel Gereksinimi Olan Çocuklar ve Özel Eğitim Standart, Ekonomik ve Teknik Dergisi,(44), Ankara, 14-19ss.
- [17] Jenkinson, C.J., (1997), Mainstream or special?: Educating students with disabilities. By Routledge London.
- [18] Karamanlı, D., (1998), Okul Öncesi dönemde Entegrasyon Sınıflarında Bulunan 5-6 Yaş Grubundaki Normal Çocukların ve Sınıf Öğretmenlerin Zihinsel Engelli Çocukların Sosyal Uyum Davranışları Hakkındaki Algılamalarının İncelenmesi, Yayınlanmış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, ..s.
- [19] Kaner, S., (2000) Özel Eğitime Giriş Dersinin, Öğretmen Adaylarının Zihinsel Engellilere Yönelik Tutumlarına Etkisi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Dergisi, 1 (1), 32 – 43ss.
- [20] Kırcaali – İftar, G., (1992), Özel Gereksinimli Bireyler ve Özel Eğitim, İlköğretim, Öğretmenliği Lisans Tamamlama Programı, Anadolu Üniversitesi Yayınları, No: 29.
- [21] Kırcaali – İftar, G ve Batu, S., 2005, Sınıf Öğretmeni Adaylarının “Özel Eğitim” Konusundaki Yeterlilikleri: Gaziantep Üniv. Adıyaman Eğitim Fakültesi.
- [22] Kaya, İ. (2005). *Ana sınıfı Öğretmenlerinin Kaynaştırma (Entegrasyon) Eğitimi Uygulamalarında Yeterlilik Düzeylerinin Değerlendirilmesi*. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- [23] Kuz, T., (2001), Kaynaştırma Eğitimine Yönelik Tutumların İncelenmesi, T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı Yayınları, Ankara.
- [24] Kuz, T., (2001), Kaynaştırma Eğitimine Yönelik Tutumların İncelenmesi, Uzmanlık Tezi, Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı Yayınlar (17), Ankara.

- [25] Leyser, Y. Kapperman, G. ve Keller, R. (1994). Teacher attitudes toward mainstreaming: A cross-cultural study in six nations. *European Journal of Special Needs Education*, 9, 1-15.
- [26] Macmillan, D. L., (1982), "Mental Retardation In School And Society", Us :Little Brown And Company.
- [27] Metin, N., (1997), Özürlü Çocuklar İçin Kaynaştırma Programları, Özev Türkiye Özürlüler Eğitim ve Dayanışma Vakfa yayın Organı, 2, 10 -11ss.
- [28] MEB, (1993), Okul öncesi Eğitim Komisyon Raporu, Milli Eğitim Bakanlığı talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Şura Sekreterliği, 27-29 Eylül M.E.B. Yayınları, Ankara.
- [29] MEB, (2010a), Özel Eğitim rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- [30] MEB, (2010b), Özel Eğitim rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- [31] MEB, (2010) "Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü" Okullarımızda Üç Neden, Nasıl Niçin Kaynaştırma, Yönetici Öğretmen – Aile Kılavuzu, Ankara.
- [32] MEB, (2006), Milli Eğitim Bakanlığı Yönetmeliği (MEB, 2006a; KHK/573).
- [33] MEB, (2010) "Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü" Okullarımızda Üç Neden, Nasıl Niçin Kaynaştırma, Yönetici Öğretmen – Aile Kılavuzu, Ankara.
- [34] MEB, (2000), Özel Eğitim ve Rehberlik Dairesi Başkanlığı, Özel Eğitim İle İlgili Kanun ve Yönetmelikler, M.E. B. Basımevi, Ankara.
- [35] Orel, A., ve Zerey, G., (2004) "Sınıf öğretmeni adaylarının kaynaştırmaya yönelik tutumlarının incelenmesi" Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Ankara.
- [36] Osbome, A.G., ve Dimittia P., (1994) "The Least Restrictive Environment Mandate: Legal İmplications". *Exceptional Children*, 61 (1), 6–14pp.
- [37] Oktay, A., (2003), "Türkiye’de Erken Çocukluk Eğitiminin Dünü, Bugünü, Geleceği", OMEP World Council and Conference’de Sunulan Bildiri, 5-11 Ekim Kuşadası – Aydın.
- [38] Oktay, A., (2000), Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönemi İstanbul: Epsilon Yayıncılık Hizmetleri Tic.San.Ltd.Şti.
- [39] Özbaba, N. (2000), "Okulöncesi Eğitimcilerinin ve Ailelerin Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar ile Normal Çocukların Entegrasyonuna (Kaynaştırılmasına) karşı tutumları", *Yüksek Lisans Tezi*, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- [40] Özsoy, Y., Vd., (1998), Karatepe Yayınları, Ankara.
- [41] Sarı, H. ve Bozgeyikli, H. (2003). Öğretmen adaylarının özel eğitime yönelik tutumlarının incelenmesi: karşılaştırmalı bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9, 183-203.
- [42] Sarı, H. ve Saygın, F. (2002). Üniversite Öğrencilerinin Özel Eğitim Dersi Etkinlikleri Almalarına Yönelik İhtiyaçların Analizi. XI. Ulusal Eğitim Kongresi Bildirileri. Konya:Eğitim Kitabevi Yayınları.
- [43] Shickedanz, A. J., (1994), "Early Childhood Education And School Reform: Consideration Of some Philosophical Barriers", *Journal Of Education*, 176 (1), 29-47pp.
- [44] Sucuoğlu, B., ve Kargın T., (2008) İlköğretimde Kaynaştırma Uygulamaları Yaklaşımlar, yöntemler, teknikler, İstanbul, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul.
- [45] Temel, Z. F. (2000). Okul öncesi eğitimcilerinin engellilerin kaynaştırılmasına ilişkin görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 148-155.
- [46] Turnbull, et., 2004, *Exceptional Lives : Special Education In Today's Schools*. Pearson, Merrill, Prentice Hall: Columbus, Ohio.
- [47] Uysal, A., (2004), Kaynaştırma Uygulaması Yapan Öğretmenlerin Kaynaştırmaya İlişkin Görüşleri, 13. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri, Özel Eğitimden Yansımalar, Kök Yayıncılık, Ankara.
- [48] Varlıer, G. ve Vuran, S. (2006). Okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin kaynaştırmaya ilişkin görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri. Educational Sciences:Theory & Practice*, 6, 578-585.
- [49] Veysel A, ve Diken, H.İ. (2009). "Rehber Öğretmen Özel Eğitim Öz Yeterlik Ölçeği:Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması". Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 10 (1), 29-37.
- [50] Yıkılmış, A., Şahbaz, Ü. ve Peker, S. (1997). Hizmet içi eğitim programlarının öğretmenlerin kaynaştırmaya yönelik tutumlarına etkisi. 7. *Özel Eğitim Günleri Bildiriler* içinde (s.33-38). Eskişehir: Karatepe Yayınları.
- [51] Yılmaz, N., (2003), "Türkiye'de Okul Öncesi Eğitimi", M. Sevinç (Ed). *Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar*, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul, 12 -17ss.

EKLER

EK – 1 Uzman Değerlendirme Formu

Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeği

Bu ölçeğin amacı, sizin özürlü öğrencilerin normal eğitim ortamlarına kaynaştırılmasına ilişkin görüşlerinizi belirlemektir. Dolayısıyla, doğru cevapların neler olacağı kaygısından uzak, görüşlerinizi zihinsel engelli çocukların normal sınıflara kaynaştırılmasını göz önünde bulundurarak işaretleme yapmanızı rica ediyoruz.

5 noktalı Likert ölçeği doğrultusunda cevap aralığını oluşturan ifadeler ve rakamsal karşılıkları ölçekte yer alan her bir maddeyi, aşağıdaki anahtara göre cevaplayınız;

- 1-Tümüyle katılıyorum,
- 2-Katılıyorum,
- 3-Kararsızım,
- 4-Katılmıyorum,
- 5-Kesinlikle katılmıyorum.

Her bir madde size en uygun olan seçeneği, karşısındaki rakamı daire içine alarak gösteriniz.

1. Özürlü öğrencilerin çoğu ödevlerini yapmada yeterli çabayı gösterirler. 1 2 3 4 5
2. Özürlü öğrencilerin kaynaştırılması, kaynaştırma uygulamasında yer alacak normal sınıf öğretmenlerinin yoğun bir eğitim almalarını gerektirir. 1 2 3 4 5

3. Kaynaştırmanın sağladığı toplumsal etkileşim öğrenciler arası farklılıkların anlaşılmasını ve kabul edilmesini kolaylaştırır. 1 2 3 4 5
4. Özürlü öğrencinin normal sınıfta davranış sorunlarını gösterme olasılığı yüksektir. 1 2 3 4 5
5. Özürlü öğrenciye normal sınıfta gösterilecek özel ilgi, diğer öğrencilerin zararına olur 1 2 3 4 5
6. Normal sınıfta bulunmanın yol açtığı zorlu koşullar, özürlü öğrencinin akademik gelişimini hızlandırır. 1 2 3 4 5
7. Özürlü öğrencilerin kaynaştırılması, Normal sınıf düzeninde önemli değişiklikler yapılmasını gerektirir. 1 2 3 4 5
8. Normal sınıftaki rahatlık, özürlü öğrencinin Karmaşa yaşamasına yol açar. 1 2 3 4 5
9. Normal sınıf öğretmenleri, özürlü öğrencilerle çalışabilecek yetenektedirler. 1 2 3 4 5
10. Sınıfta özürlü bir öğrencinin bulunması, normal öğrencilerin öğrenciler arası farklılıkları kabul etmelerine katkıda bulunur. 1 2 3 4 5
11. Özürlü öğrencinin kaynaştırılması, Bağımsızlık kazanmasına katkıda bulunmaz bulunmaz. 1 2 3 4 5

12. Kaynaştırma öğrencisi bulunan bir sınıfta kontrol sağlamak, kaynaştırma öğrencisi bulunmayan bir sınıfta kontrol sağlamaktan daha zor değildir. 1 2 3 4 5
13. Özürlü öğrencinin kaynaştırılması, sınıftaki normal öğrenciler açısından yararlıdır. 1 2 3 4 5
14. Özürlü öğrenci, normal sınıfta karmaşaya yol açabilir. 1 2 3 4 5
15. Normal sınıf öğretmenleri, özürlü öğrencilerin eğitimiyle ilgili yeterli bilgi ve beceriye sahiptir. 1 2 3 4 5
16. Özürlü öğrenciye, normal sınıftaki tüm etkinliklere katılabilmesi için her türlü fırsat verilmelidir. 1 2 3 4 5
17. Özürlü öğrencinin sınıf içi davranışları, öğretmenin diğer öğrencilere gösterdiğinden daha fazla sabır göstermesini gerektirmez. 1 2 3 4 5
18. Özürlü öğrencilerin eğitimini en iyi şekilde gerçekleştirecek kişiler, özel eğitim öğretmenleridir. 1 2 3 4 5
19. Özel sınıftaki ayrıştırılmış eğitim, özürlü öğrencinin toplumsal ve duygusal gelişimi

açısından yararlıdır.

1 2 3 4 5

20. Özürlü öğrenci normal sınıfta diğer
Öğrencilerden soyutlanmaz.

1 2 3 4 5

EK – 2 Anket Formu Bildirim Örneği

1-Kişisel Bilgiler					
1.Cinsiyetiniz:					
Kadın	()	Erkek	()		
2. Mezun Olduğunuz Eğitim Programı					
Okul öncesi Öğretmenliği	()	Ana sınıfı Öğretmenliği	()	Çocuk gelişimi Öğretmenliği	()
3. Mesleki Deneyim (Yıl)					
0 - 5	()	6 - 10	()	16 – 20	()
21 ve daha fazlası	()		()		()
4. Kaynaştırmayla İlgili Kurs / Seminer/ Hizmet içi eğitimine Katıldınız mı ?					
Evet	()	Hayır	()		()
5. Görev Yeri					
İlkokul	()	Bağımsız Anaokulu	()	Ortaöğretim	()

Sevgili Eğitimciler;

Bu araştırmanın amacı, sizin özürlü öğrencilerin normal eğitim ortamlarına kaynaştırılması hakkındaki görüşlerinizi belirlemektir. Bu amaçla vereceğiniz Kocaeli ilinde yürütülen kaynaştırma uygulamalarının yeniden yapılandırılmasında bize ışık tutması açısından çok önemlidir. Dolayısıyla, ölçekteki soruları yanıtlarken doğru cevapların neler olacağı kaygısından uzak olarak, içtenlikle işaretleme yapmanızı rica ediyoruz. Vereceğiniz cevaplar kesinlikle gizli tutulacak, araştırma kapsamı dışında kullanılmayacaktır.

Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz.

ÖZGEÇMİŞ

Arzu BOZKURT

Kişisel Bilgiler:

Doğum Tarihi: 24. Kasım 1982

Doğum Yeri: Eyüp/İstanbul

Medeni Durumu: Bekar

Eğitim:

Lise: 1996-1989 – Kocaeli Karamürsel Kız Meslek Lisesi

Lisans: 2002- 2007 Eskişehir Anadolu Üniversitesi

Bölüm: Okul Öncesi Eğitimi ve Öğretmenliği

Çalıştığı Kurumlar:

2009 - Devam ediyor Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Öğretmeni

